

ZAKON

O FINANSIRANJU I OBEZBEĐENJU FINANSIRANJA POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se ugovor o finansiranju poljoprivredne proizvodnje i registrovanje ovih ugovora, zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima kojom se obezbeđuje naplata potraživanja po ugovoru o finansiranju poljoprivredne proizvodnje, registrovanje i pravno dejstvo ove zaloge, zakonsko založno pravo na poljoprivrednim proizvodima zalagodavca, vansudsko namirenje iz zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima, kao i druga pitanja od značaja za finansiranje i obezbeđenje finansiranja poljoprivredne proizvodnje.

Član 2.

Na pitanja koja nisu uređena ovim zakonom primenjuje se zakon kojim se uređuje založno pravo na pokretnim stvarima upisanim u registar i propisi kojima se uređuju obligacioni i svojinskopravni odnosi.

Član 3.

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

1) *finansiranje poljoprivredne proizvodnje* je davanje novčanih ili drugih sredstava na osnovu zaključenog ugovora o finansiranju poljoprivredne proizvodnje;

2) *poljoprivredni proizvodi* jesu požnjeveni ili ubrani primarni poljoprivredni proizvodi iz Šifarnika biljne proizvodnje i druge namene zemljišnih parcela koji je sastavni deo propisa kojim se uređuje upis u registar poljoprivrednih gazdinstava i obnova registracije, kao i uslovi za pasivan status poljoprivrednog gazdinstva;

3) *ugovor o finansiranju poljoprivredne proizvodnje* je ugovor na osnovu koga se dužnik obavezuje da za primljena novčana i/ili druga sredstva koja je dobio od poverioca za finansiranje poljoprivredne proizvodnje izvrši određenu robnu i/ili novčanu obavezu prema poveriocu (u daljem tekstu: ugovor o finansiranju);

4) *robna obaveza* je obaveza dužnika da isporuči određenu količinu poljoprivrednih proizvoda, u skladu sa ugovorom o finansiranju;

5) *novčana obaveza* jeste obaveza dužnika da plati poveriocu određeni novčani iznos, u skladu sa ugovorom o finansiranju;

6) *poljoprivredno gazdinstvo* je proizvodna jedinica na kojoj privredno društvo, zemljoradnička zadruga, ustanova ili drugo pravno lice, preduzetnik ili poljoprivrednik obavlja poljoprivrednu proizvodnju i koje je upisano u Registar poljoprivrednih gazdinstava (u daljem tekstu: RPG), u skladu sa zakonom kojim se uređuje poljoprivredu i ruralni razvoj;

7) *Registar ugovora o finansiranju poljoprivredne proizvodnje* je jedinstvena, centralna, javna i elektronska baza podataka o zaključenim ugovorima o finansiranju, kao i dokumenata na osnovu kojih je izvršena registracija tih ugovora (u daljem tekstu: Registar ugovora);

8) *dužnik* je pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice koje je preuzelo određenu obavezu u skladu sa zaključenim ugovorom o finansiranju;

9) *poverilac* je pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice koje dužniku odobrava, odnosno daje novčana ili druga sredstva na osnovu ugovora o finansiranju;

10) *zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima* je založno pravo koje se na osnovu ovog zakona stiče ugovorom o zalozi na budućim poljoprivrednim proizvodima (u daljem tekstu: ugovor o zalozi), bez predaje stvari u državinu posle njihove proizvodnje i upisom založnog prava u Registar založnog prava na pokretnim stvarima i pravima (u daljem tekstu: Registar zaloge);

11) *zalagodavac* je dužnik ili treće lice koje daje zalogu na budućim poljoprivrednim proizvodima koji će biti u njegovoj svojini radi obezbeđenja naplate potraživanja založnog poverioca po ugovoru o finansiranju;

12) *založni poverilac* je pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice koje je steklo zalogu na budućim poljoprivrednim proizvodima radi obezbeđenja naplate svog potraživanja po ugovoru o finansiranju;

13) *budući poljoprivredni proizvodi* jesu poljoprivredni proizvodi koje će biti proizvedeni na mestu proizvodnje u skladu sa ugovorom o finansiranju;

14) *mesto proizvodnje* je poljoprivredno ili drugo zemljište, ili poljoprivredni objekat ili građevinska celina koji se nalaze na teritoriji Republike Srbije na kojima zalagodavac proizvodi buduće poljoprivredne proizvode;

15) *pravo ograničenog trajanja zaloge* je pravo založnog poverioca da u određenim slučajevima na osnovu ovog zakona, ostvari svoje pravo iz zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima do kraja kalendarske godine u kojoj se vrši žetva, odnosno berba po ugovoru o finansiranju.

II. UGOVOR O FINANSIRANJU

Član 4.

Ugovor o finansiranju sadrži sledeće bitne elemente:

1) datum zaključenja;

2) podatke o poveriocu i dužniku, i to:

(1) za pravno lice - naziv, sedište (ulica, broj, mesto ili grad i poštanski broj), matični broj (MB), poresko-identifikacioni broj (PIB) i jedinstveni matični broj građana (JMBG) zakonskog zastupnika,

(2) za preduzetnika - naziv, sedište (ulica, broj, mesto ili grad i poštanski broj), matični broj (MB), poresko-identifikacioni broj (PIB), kao i ime i prezime, jedinstveni matični broj građana (JMBG) i prebivalište ili boravište (ulica, kućni broj, mesto ili grad i poštanski broj),

(3) za fizičko lice - ime i prezime, jedinstveni matični broj građana (JMBG) i prebivalište ili boravište (ulica, kućni broj, mesto ili grad i poštanski broj);

3) opis osnovne obaveze poverioca - novčani iznos ili druga sredstva koja se mogu novčano iskazati, a koja poverilac daje dužniku;

4) opis osnovne obaveze dužnika:

(1) za robnu obavezu - naziv kulture, sorta i količina poljoprivrednih proizvoda koje je dužnik obavezan da preda poveriocu i/ili

(2) za novčanu obavezu koju je dužnik obavezan da plati poveriocu:

- iznos glavnice,
- kamatna stopa, ako je ugovorena;

5) ako je osnovna obaveza zamenjena drugom obavezom dužnika u skladu sa članom 7. stav 1. ovog zakona - podatke iz tačke 4) ovog člana, kao i način izračunavanja druge obaveze u skladu sa članom 7. stav 4. ovog zakona;

6) datum dospelosti, mesto i uslove isporuke i/ili plaćanja;

7) ako je ugovoreno - podatak o načinu obezbeđenja potraživanja poverioca, odnosno sredstava za obezbeđenje naplate potraživanja (zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima, zaloga na pokretnim stvarima, hipoteka i dr.);

8) ako je potraživanje poverioca obezbeđeno zalogom na budućim poljoprivrednim proizvodima ili hipotekom na poljoprivrednom zemljištu ili poljoprivrednom objektu - podatke o mestu proizvodnje, odnosno o zemljištu ili objektu na kome je uspostavljena hipoteka (katastarska opština, broj parcele, opis zemljišta ili objekta, a po potrebi i druge podatke iz registra nepokretnosti);

9) ako je dužnik poljoprivredno gazdinstvo - registracioni broj tog poljoprivrednog gazdinstva;

10) ako je dužnik poljoprivredno gazdinstvo - obaveštenje da će to gazdinstvo biti prevedeno u pasivan status u RPG, u skladu sa članom 9. ovog zakona;

11) ako je zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima stečena ugovorom o finansiranju - obaveštenje zalagodavcu da će biti uspostavljeno zakonsko založno pravo u korist založnog poverioca, u skladu sa članom 26. stav 1. ovog zakona.

Ugovor o finansiranju, pored bitnih elemenata iz stava 1. ovog člana, može da sadrži i druge elemente o kojima se sporazumeju ugovorne strane.

Član 5.

Ugovor o finansiranju zaključen u skladu sa ovim zakonom, kao i izmene ovog ugovora, proizvode pravno dejstvo ako su sačinjene u pisanoj formi, datirane, potpisane od ugovornih strana i registrovane u Registar ugovora.

Član 6.

Dužnik koji primi od poverioca novčana i/ili druga sredstva po ugovoru o finansiranju ima obavezu da sredstva koja je primio vrati poveriocu na ugovoreni način, i za ovu obavezu ne može da:

- 1) raskine ili izmeni ugovor o finansiranju zbog promenjenih okolnosti;
- 2) se poziva na okolnosti koje nije mogao da spreči, otkloni ili izbegne (viša sila), kao i na okolnosti zbog kojih ne odgovara (nemogućnost ispunjenja).

Član 7.

Ugovorom o finansiranju poverilac i dužnik mogu da se sporazumeju da se:

- 1) osnovna robna obaveza zameni drugom, novčanom obavezom;
- 2) osnovna novčana obaveza zameni drugom, robnom obavezom.

Druga obaveza iz stava 1. ovog člana dospeva kada i osnovna obaveza, osim ako se ugovorne strane ne sporazumeju drugačije.

Ugovorom o finansiranju iz stava 1. ovog člana određuje se način izračunavanja vrednosti druge obaveze.

Izračunavanje vrednosti druge obaveze iz stava 3. ovog člana vrši se primenom načela jednake vrednosti uzajamnih davanja.

Član 8.

Dužnik je obavezan da kao dobar privrednik, odnosno dobar domaćin:

- 1) izvrši obaveze iz ugovora o finansiranju;
- 2) omogući kontrolu izvršenja ugovorenih obaveza.

Dužnik koji ne postupa na način iz stava 1. ovog člana dužan je da nadoknadi poveriocu nastalu štetu i izmaklu korist po tom osnovu.

Član 9.

Ako dužnik koji je poljoprivredno gazdinstvo ne izvrši obavezu preuzetu po ugovoru o finansiranju, to poljoprivredno gazdinstvo, kao i poljoprivredno gazdinstvo koje je sa njim povezano u skladu sa zakonom kojim se uređuju privredna društva, prevodi se u pasivni status u RPG, u skladu sa zakonom kojima se uređuje poljoprivreda i ruralni razvoj i ne može da ostvaruje pravo na podsticaje u skladu sa zakonom kojim se uređuju podsticaji u poljoprivredi i ruralnom razvoju i ovim zakonom.

Poverilac obaveštava ministarstvo nadležno za poslove poljoprivrede da dužnik iz stava 1. ovog člana nije izvršio svoju obavezu.

III. REGISTROVANJE UGOVORA O FINANSIRANJU

Član 10.

Ugovor o finansiranju zaključen u skladu sa ovim zakonom upisuje se u Registar ugovora koji vodi Agencija za privredne registre u skladu sa propisima kojima se uređuje Agencija za privredne registre i postupak registracije u toj agenciji, kao i ovim zakonom.

Ministar nadležan za poslove poljoprivrede (u daljem tekstu: ministar) rešava po žalbama protiv odluka registratora.

Član 11.

Registar ugovora sadrži podatke:

- 1) iz člana 4. stav 1. tač. 1)-4) podtač. (1) i (2) alineja prva i tač. 5)-9) ovog zakona;
- 2) o nastanku i prestanku zakonskog založnog prava iz člana 27. ovog zakona.

Ministar propisuje dokumenta koja se prilažu uz prijavu za registraciju podataka u Registar ugovora.

Ministar može propisati i druge podatke, kao i dokumenta koje sadrži Registar ugovora.

Član 12.

Upis podataka iz člana 11. stav 1. ovog zakona u Registar ugovora može da izvrši poverilac i/ili dužnik.

Poverilac vrši i izmenu podataka iz stava 1. ovog člana, uključujući izmenu podatka koji se odnose na opis obaveze dužnika ili izmirenje ove obaveze.

Izmenu podataka iz stava 1. ovog člana, može da vrši i dužnik na osnovu pisane saglasnosti poverioca.

Saglasnost iz stava 3. ovog člana poverilac izdaje bez odlaganja, a najkasnije u roku od osam dana od podnošenja zahteva dužnika.

Ako je poverilac fizičko lice, saglasnost iz stava 3. ovog člana overava se od organa nadležnog za overu potpisa.

Zabeležba nastanka ili prestanka zakonskog založnog prava u Registar ugovora vrši se u skladu sa članom 27. ovog zakona.

Član 13.

Ako dođe do ustupanja potraživanja iz ugovora o finansiranju u Registru ugovora izmenu podataka o poveriocu iz člana 4. stav 1. tačka 2) ovog zakona vrši ustupilac i/ili prijemnik.

IV. ZALOGA NA BUDUĆIM POLJOPRIVREDNIM PROIZVODIMA

Član 14.

Potraživanje po ugovoru o finansiranju založni poverilac može da obezbedi sticanjem zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima u skladu sa ovim zakonom.

Član 15.

Ugovor o zalozi zaključuje se u pisanoj formi, kao poseban ugovor ili kao sastavni deo ugovora o finansiranju.

Ako je na osnovu ugovora o finansiranju zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima stečena zaključivanjem posebnog ugovora o zalozi, obaveštenje zalagodavcu iz člana 4. stav 1. tačka 11) ovog zakona mora da bude sadržano u tom ugovoru.

Član 16.

Ugovorom o zalozi uređuju se prava i obaveze zalagodavaca i založnog poverioca, a sadrži elemente propisane zakonom kojim se uređuje založno pravo na pokretnim stvarima upisanim u registar.

Ugovor o zalozi, osim elemenata iz stava 1. ovog člana, može da sadrži i druge elemente o kojima se sporazumeju ugovorne strane, kao što su: prava i obaveze u pogledu načina prikupljanja, skladištenja i čuvanja budućih poljoprivrednih proizvoda; prava i obaveze ako budući poljoprivredni proizvodi ne budu proizvedeni u skladu sa ugovorom o finansiranju; druga prava i obaveze.

Ako ugovor o finansiranju sadrži odredbe kojim se ugovara založno pravo taj ugovor mora da sadrži i sve elemente propisane stavom 1. ovog člana.

Član 17.

Budući poljoprivredni proizvodi u ugovoru o zalozi određuju se podacima o:

1) nazivu kulture i sorti ili zbiru jednog ili više različitih poljoprivrednih proizvoda, ako je predmet ugovora određen generički, kao i proceni očekivane količine tih poljoprivrednih proizvoda;

2) mestu proizvodnje (katastarska opština, broj parcele, opis zemljišta ili objekta i drugi podaci iz registra nepokretnosti).

Procena iz stava 1. tačka 1) ovog člana vrši se na način koji su založni poverilac i zalagodavac ugovorili.

Član 18.

Zalagodavac je dužan da kao dobar privrednik, odnosno dobar domaćin:

- 1) izvrši obaveze iz ugovora o zalozi;
- 2) omogući kontrolu izvršenja ugovorenih obaveza.

Zalagodavac koji ne postupa na način iz stava 1. ovog člana dužan je da nadoknadi založnom poveriocu nastalu štetu i izmaklu korist po tom osnovu.

V. REGISTROVANJE I PRAVNO DEJSTVO ZALOGE NA BUDUĆIM POLJOPRIVREDNIM PROIZVODIMA

Član 19.

Upis zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima u Registar zaloge može da izvrši založni poverilac i/ili zalagodavac.

Ako upis zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima vrši založni poverilac dužan je da podnese pisanu saglasnost zalagodavca da pristaje da poverilac upiše založno pravo na budućim poljoprivrednim proizvodima u Registar zaloge.

Ako je zalagodavac fizičko lice, saglasnost iz stava 2. ovog člana overava se od organa nadležnog za overu potpisa.

Saglasnost iz stava 2. ovog člana može biti sačinjena kao poseban akt ili kao sastavni deo ugovora o zalozi.

Ako je zalagodavac fizičko lice, a ugovor o zalozi sadrži saglasnost iz stava 2. ovog člana i overen je od organa nadležnog za overu potpisa, za upis u Registar zaloge nije potrebna posebna saglasnost zalagodavca.

Član 20.

Izmena podatka koji je upisan u Registar zaloge, uključujući promenu založnog poverioca ili zalagodavca, ne smatra se novim upisom i ne utiče na red prvenstva zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima, osim ako se izmena odnosi na:

- 1) podatke o založenim budućim poljoprivrednim proizvodima iz člana 17. stav 1. ovog zakona;
- 2) promenu obaveze po ugovoru o finansiranju i to na povećanje robne obaveze, odnosno povećanje glavnice duga ili kamatne stope kod novčane obaveze.

Član 21.

Založni poverilac može steći zalogu na budućim poljoprivrednim proizvodima proizvedenim na mestu proizvodnje koje je u vlasništvu trećeg lica, a koje zalagodavac koristi na osnovu zakupa ili drugog prava korišćenja u skladu sa zakonom.

Za sticanje zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima u slučaju njihove proizvodnje na mestu proizvodnje iz stava 1. ovog člana, nije potrebna saglasnost vlasnika mesta proizvodnje.

Ako osnov korišćenja mesta proizvodnje iz stava 1. ovog člana prestane pre žetve, odnosno berbe iz ugovora o finansiranju, založni poverilac stiče pravo ograničenog trajanja zaloge od dana prestanka tog osnova.

Zalogodavac iz stava 1. ovog člana bez odlaganja obaveštava založnog poverioca o prestanku osnova za korišćenje mesta proizvodnje.

Član 22.

Založni poverilac ima pravo ograničenog trajanja zaloge ako je mesto proizvodnje pre ili posle sticanja zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima vlasnik opteretio hipotekom, a pre žetve odnosno berbe iz ugovora o finansiranju počne postupak namirenja hipotekarnog poverioca u kome je drugo lice steklo pravo svojine na mestu proizvodnje.

Pravo ograničenog trajanja zaloge založni poverilac iz stava 1. ovog člana stiče od dana početka postupka namirenja hipotekarnog poverioca.

Član 23.

Vlasnik mesta proizvodnje iz člana 21. stav 1. i člana 22. stav 1. ovog zakona dužan je da trpi:

- 1) pravo ograničenog trajanja zaloge;
- 2) pravo založnog poverioca da preuzme proizvodnju ili ustupi trećem licu pravo proizvodnje budućih poljoprivrednih proizvoda dok traje pravo ograničenog trajanja zaloge.

Član 24.

Založni poverilac koji na osnovu ovog zakona ima pravo ograničenog trajanja zaloge može da izvrši zabeležbu nastanka tog prava u Registar zaloge.

Zabeležba iz stava 1. ovog člana vrši se na osnovu pisane izjave založnog poverioca o nastanku prava ograničenog trajanja zaloge.

Ako je založni poverilac fizičko lice, izjava iz stava 2. ovog člana overava se od organa nadležnog za overu potpisa.

Član 25.

Ako založni poverilac nije izvršio zabeležbu nastanka prava ograničenog trajanja zaloge u Registar zaloge, a prestankom tog prava ne izvrši brisanje zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima, na zahtev vlasnika mesta proizvodnje iz člana 21. stav 1. ili člana 22. stav 1. ovog zakona briše se zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima iz Registra zaloge.

Brisanje zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima iz stava 1. ovog člana vrši na osnovu dokumenta kojim se dokazuje da je:

- 1) ugovor o zakupu mesta proizvodnje raskinut;
- 2) počeo postupak namirenja hipotekarnog poverioca.

Brisanjem zabeležbe prava ograničenog trajanja zaloge ili istekom roka trajanja prava ograničenog trajanja zaloge, briše se po službenoj dužnosti zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima iz Registra zaloge.

VI. ZAKONSKO ZALOŽNO PRAVO NA POLJOPRIVREDNIM PROIZVODIMA ZALOGODAVCA

Član 26.

Ako na dan dospeća potraživanja koje je obezbeđeno zalogom na budućim poljoprivrednim proizvodima na mestu proizvodnje ne postoje budućí poljoprivredni proizvodi, založni poverilac na taj dan stiče zakonsko založno pravo na svim poljoprivrednim proizvodima u svojini zalagodavca koje je zalagodavac proizveo na mestu proizvodnje, bez obzira na kulturu i sortu, u količini i vrednosti dovoljnoj za namirenje dospelog potraživanja založnog poverioca (u daljem tekstu: zakonsko založno pravo).

Zakonsko založno pravo traje do namirenja potraživanja poverioca po ugovoru o finansiranju, osim u slučaju primene odredaba ovog zakona koje se odnose na pravo ograničenog trajanja zaloge, kada zakonsko založno pravo prestaje istekom prava ograničenog trajanja zaloge.

Član 27.

Založni poverilac koji na osnovu ovog zakona ima zakonsko založno pravo može da izvrši zabeležbu nastanka tog prava u Registar zaloge i Registar ugovora.

Zabeležba iz stava 1. ovog člana vrši se na osnovu:

1) pisane izjave založnog poverioca da na mestu proizvodnje ne postoje budućí poljoprivredni proizvodi koji su bili predmet zaloge, a ako je založni poverilac fizičko lice izjava mora biti overena od organa nadležnog za overu potpisa;

2) dokaza o postojanju potraživanja po ugovoru o finansiranju.

Ako prestankom zakonskog založnog prava založni poverilac ne izbriše zabeležbu nastanka tog prava iz Registra zaloge i Registra ugovora, na zahtev zalagodavca ili vlasnika mesta proizvodnje iz člana 21. stav 1. ili iz člana 22. stav 1. ovog zakona briše se ta zabeležba.

Zalagodavac brisanje zabeležbe iz stava 1. ovog člana vrši na osnovu pisane saglasnosti koju založni poverilac daje bez odlaganja, a najkasnije u roku od osam dana od dana podnošenja zahteva zalagodavca.

Ako je založni poverilac fizičko lice, saglasnost iz stava 3. ovog člana overava se od organa nadležnog za overu potpisa.

Vlasnik mesta proizvodnje iz člana 21. stav 1. ili iz člana 22. stav 1. ovog zakona brisanje zabeležbe iz stava 2. ovog člana vrši na osnovu dokumenta iz člana 25. stav 2. ovog zakona.

Član 28.

Od dana zabeležbe nastanka zakonskog založnog prava u Registar zaloge, založni poverilac stiče pravo prvenstva naplate potraživanja iz vrednosti stvari iz člana 26. stav 1. ovog zakona u odnosu na pravo naplate potraživanja drugog poverioca na istim stvarima koji:

1) založno pravo nije upisao u Registar zaloge, nezavisno od toga kada je to založno pravo nastalo;

2) je založno pravo upisao u Registar zaloge posle zabeležbe nastanka zakonskog založnog prava.

VII. VANSUDSKO NAMIRENJE IZ ZALOGE NA BUDUĆIM POLJOPRIVREDNIM PROIZVODIMA

Član 29.

Založni poverilac može da pristupi vansudskoj javnoj prodaji budućih poljoprivrednih proizvoda koja je predviđena ugovorom o zalozi ako njegovo potraživanje nije namireno o dospelosti i ako je upisao početak namirenja potraživanja vansudskom javnom prodajom u Registar zaloge.

Založni poverilac može da počne vansudsku javnu prodaju iz stava 1. ovog člana po isteku jednog dana od dana upisa početka namirenja potraživanja u Registar zaloge.

Upis početka namirenja iz stava 2. ovog člana vrši se na osnovu prijave založnog poverioca.

Ako dan vansudske javne prodaje budućih poljoprivrednih proizvoda pada u dan kada je zakonom određeno da se ne radi, vansudskoj prodaji može da se pristupi i na taj dan.

Član 30.

Zalogodavac može da osporava pravo založnog poverioca da se namiri vansudskom javnom prodajom, ako u roku od osam dana od dana upisa početka namirenja u Registar zaloge podnese tužbu sudu i priloži dokaze da potraživanje založnog poverioca ne postoji, da nije dospelo ili da je dug isplaćen.

Podnošenje tužbe iz stava 1. ovog člana ne sprečava postupak namirenja vansudskom javnom prodajom, izuzev ako zalagodavac podnese javnu ili privatnu ispravu overenu na zakonom propisan način kojim dokazuje da potraživanje založnog poverioca ne postoji, da nije dospelo ili da je dug isplaćen.

Član 31.

Ako u postupku vansudske javne prodaje zalagodavac pretrpi štetu zbog toga što je sproveden postupak prodaje za naplatu potraživanja koje ne postoji ili nije dospelo, ili je dug isplaćen, ili je učinjen propust u postupku prodaje, ili iz bilo kog drugog razloga, zalagodavac može svoje pravo na naknadu štete da ostvari podnošenjem tužbe sudu protiv založnog poverioca i/ili drugog lica koje je odgovorno za nastanak štete.

Član 32.

U postupku namirenja potraživanja založnog poverioca vansudskom javnom prodajom, odredbe zakona kojim se uređuje založno pravo na pokretnim stvarima upisanim u registar u delu opštih pravila za vansudsku prodaju predmeta založnog prava primenjuju se i na zalagodavca koji je fizičko lice koje ugovor o zalozi zaključuje izvan okvira privredne delatnosti.

Član 33.

Nadležni organ unutrašnjih poslova na osnovu pisanog zahteva založnog poverioca, bez odlaganja pruža pomoć založnom poveriocu neophodnu za sprovođenje vansudske javne prodaje iz zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima.

Zahtev iz stava 1. ovog člana sadrži razloge zbog kojih je pomoć potrebna i uz njega se prilaže original ili overena kopija izvoda iz Registra zaloge o upisu početka namirenja vansudskom javnom prodajom.

VIII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 34.

Odredbe člana 22. ovog zakona, primenjuju se na hipoteke koje su ustanovljene posle stupanja na snagu ovog zakona.

Član 35.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a primenjuje se od 1. marta 2015. godine.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje Predloga zakona o finansiranju i obezbeđenju finansiranja poljoprivredne proizvodnje sadržan je u članu 97. tačka 6) Ustava Republike Srbije kojim je, između ostalog, utvrđeno da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje jedinstveno tržište; pravni položaj privrednih subjekata; sistem obavljanja pojedinih privrednih i drugih delatnosti; robne rezerve; monetarni, bankarski, devizni i carinski sistem; ekonomske odnose sa inostranstvom; sistem kreditnih odnosa sa inostranstvom; poreski sistem.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Današnje stanje poljoprivrede u Republici Srbiji, njeni potencijali i ograničenja, i dalje pokazuju isti trend - da se u poljoprivredu manje ulaže nego što je to neophodno i da se, shodno tome, od nje dobija manje nego što je to moguće.

Konkretno, učešće bruto dodate vrednosti u poljoprivredi u ukupnom bruto domaćem proizvodu Republike Srbije u prethodnoj dekadi iznosilo je 11,3%, dok agrobiznis u celini učestvuje u stvaranju bruto domaćeg proizvoda sa preko 20%. Dodatno, poljoprivreda sa prehrambenom industrijom predstavlja jedinu granu srpske privrede koja ostvaruje pozitivan bilans u spoljnotrgovinskoj razmeni i to u kontinuitetu od 2005. godine, uz stalni trend rasta suficita.

Ovaj pozitivan trend može se održati samo ako se obezbedi stabilan i kontinuirani sistem finansiranja poljoprivredne proizvodnje, koji se do sada uglavnom oslanjao na budžetsko finansiranje. Uticaj globalne finansijske krize na našu zemlju uslovio je značajno smanjivanje mogućnosti budžetskog finansiranja, a s tim u vezi i neophodnost pronalaženja alternativnih izvora za finansiranje poljoprivredne proizvodnje.

U tom kontekstu, donošenje ovog zakona proizilazi iz potrebe povećanja obima primarne poljoprivredne proizvodnje, kroz unapređenje postojećeg tržišnog modela finansiranja poljoprivrede. Ovim zakonom se na sistemski način uređuje i unapređuje tržišni model kratkoročnog finansiranja kojim se obezbeđuje finansiranje primarne poljoprivredne proizvodnje u periodu do žetve odnosno berbe, čime se stvara dobra osnova da potencijalni finansijeri budu više zainteresovani za plasman sredstva u poljoprivredu Republike Srbije, što će posredno uticati na smanjivanje potrebe za angažovanjem novčanih sredstava iz budžeta za ovu namenu.

III. OBJAŠNJENJE PREDLOŽENIH POJEDINAČNIH REŠENJA

Članom 1. propisano je da se zakonom uređuje ugovor o finansiranju poljoprivredne proizvodnje (u daljem tekstu: ugovor o finansiranju) i registrovanje ovih ugovora, zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima kojom se obezbeđuje naplata potraživanja po ugovoru o finansiranju, registrovanje i pravno dejstvo ove zaloge, zakonsko založno pravo na poljoprivrednim proizvodima zalagodavca, vansudsko namirenje iz zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima, kao i druga pitanja od značaja za finansiranje i obezbeđenje finansiranja poljoprivredne proizvodnje.

Članom 2. uređena je primena drugih propisa na one pravne odnose koji nisu uređeni ovim zakonom.

Članom 3. propisano je značenje izraza koji se upotrebljavaju u ovom zakonu. U cilju maksimizacije ekonomskih efekata zakona, pojam budućih poljoprivrednih proizvoda obuhvata buduće poljoprivredne proizvode koji su predmet žetve odnosno berbe, usled čega se odredbe o postupku zalaganja i izvršenja iz zakona ne primenjuju na ostale vrste poljoprivrednih proizvoda (npr. stoka).

Čl. 4. i 5. propisani su: sadržina, pravno dejstvo, forma i način izmene ugovora o finansiranju.

Članom 6. predviđeno je da dužnik koji primi od poverioca novčana i/ili druga sredstva po ugovoru o finansiranju ima obavezu da sredstva koja je primio vrati poveriocu na ugovoreni način, i da za ovu obavezu ne može da raskine ili izmeni ugovor o finansiranju zbog promenjenih okolnosti, kao ni da se poziva na okolnosti koje nije mogao da spreči, otkloni ili izbegne (viša sila) i na okolnosti zbog kojih ne odgovara (nemogućnost ispunjenja).

S obzirom da je primarna poljoprivredna proizvodnja useva u velikoj meri izložena objektivnim rizicima (npr. vremenske nepogode, poplave, suše), neophodno je pronaći odgovarajuću ravnotežu između, sa jedne strane, zaštite interesa poverilaca koji su spremni da finansiraju proizvodnju budućih poljoprivrednih proizvoda, i sa druge strane, zaštite interesa proizvođača primarnih poljoprivrednih proizvoda u slučaju nastupanja objektivnih okolnosti usled kojih dolazi do uništenja roda ili smanjenja planiranog prinosa. Predloženo zakonsko rešenje uvodi značajnu pravnu zaštitu poveriocima iz ugovora o finansiranju, a isključivanje negativnih efekata nastupanja objektivnih rizika trebalo bi da doprinese smanjivanju troškova finansiranja primarne poljoprivredne proizvodnje u periodu od setve do žetve s obzirom da su u okvirima tradicionalne tržišne privrede, troškovi finansiranja direktno zavisni od rizika kojima je predmetno finansiranje izloženo. Sa druge strane, predloženo zakonsko rešenje pruža snažan podsticaj industriji osiguranja da pripremi i ponudi tržišno konkurentan i prihvatljiv model osiguranja za slučaj više sile kojim bi primarni poljoprivredni proizvođači mogli da osiguraju nastupanje neželjenog osiguranog rizika. Interes je i države da u skladu sa finansijskim mogućnostima, pomogne ugovaranje ove vrste osiguranja kroz određeno učestvovanje u snošenju troškova plaćanje premije osiguranja za takvu vrstu osiguravajućeg proizvoda. Konačno, isključivanje više sile kao okolnosti usled koje bi se primarni poljoprivredni proizvođači mogli osloboditi obaveza iz ugovora o finansiranju trebalo bi da ima sve simboličniji značaj kako primarna poljoprivredna proizvodnja u Republici Srbiji bude tehnološki napredovala (u smislu planirane izgradnje sistema za navodnjavanje i zaštite od poplava, efikasne protivgradne zaštite i sl.).

Članom 7. uređuje se mogućnost da se ugovorom o finansiranju poverilac i dužnik sporazumeju da se robna, odnosno novčana obaveza zamene drugom obavezom koja dospeva kada i osnovna obaveza, osim ako se ugovorne strane ne sporazumeju drugačije, da se ugovorom o finansiranju određuje način izračunavanja vrednosti druge obaveze, kao i da se izračunavanje vrednosti druge obaveze vrši primenom načela jednake vrednosti uzajamnih davanja.

S obzirom da važeća pravna regulativa predviđa da se založnim pravom mogu obezbediti samo novčana potraživanja, a da je na tržištu prisutan značajan broj ugovora o finansiranju koji za predmet imaju robnu obavezu, ova odredba predstavlja praksom inspirisano rešenje usled kojeg će i ugovori o finansiranju sa inicijalno robnom obavezom, ako je takvim ugovorom predviđena mogućnost pretvaranja robne u novčanu obavezu, moći da budu obezbeđeni založnim pravom na budućim poljoprivrednim proizvodima. Kao primer navodimo ugovor o finansiranju kojim je ugovorena osnovna obaveza dužnika da poveriocu isporuči određenu količinu poljoprivrednih proizvoda. Istim ugovorom poverilac i dužnik mogu da se sporazumeju da u slučaju da dužnik ne postupi na ugovoreni način i ne isporuči robu

poveriocu, da je obavezan da svoju obavezu izvrši u novčanom iznosu. Novčana obaveza ugovorena na način kako je navedeno, predstavlja uslovnu obavezu koja može biti obezbeđena zalogom na budućim poljoprivrednim proizvodima, na osnovu člana 7. stav 3. Zakona o založnom pravu na pokretnim stvarima upisanim u registar („Službeni glasnik RS”, br. 57/03, 61/05, 64/06-isp. i 99/11-dr.zakon).

Članom 8. izričito je propisana obaveza dužnika iz ugovora o finansiranju da u izvrši ugovorne obaveze i da omogući kontrolu izvršenja ugovorenih obaveza, odnosno traži se da on postupa kao dobar privrednik ili kao dobar domaćin. Dužnik koji pri izvršavanju navedenih obaveza ne postupi na propisan način dužan je da nadoknadi poveriocu nastalu štetu i izmaklu korist po tom osnovu.

Članom 9. propisano je da ako dužnik koji je poljoprivredno gazdinstvo, ne postupi u skladu sa ugovorom o finansiranju, to poljoprivredno gazdinstvo, kao i poljoprivredno gazdinstvo koje je sa njim povezano u skladu sa zakonom kojim se uređuju privredna društva, prevode se u pasivni status. Ova odredba predstavlja afirmaciju postojećeg mehanizma predviđenog zakonom kojim se uređuje poljoprivreda i ruralni razvoj i trebalo bi da pruži snažan podsticaj poljoprivrednim gazdinstvima da kao dužnici poljoprivredne obaveze postupaju u skladu sa ugovorenim obavezama, a poveriocima iz ugovora o finansiranju da obezbedi dodatnu sigurnost za ispunjenje ugovorenih obaveza od strane poljoprivrednih gazdinstava. Ovo posebno zbog toga što je propisano da takav dužnik ne može da ostvaruje pravo na podsticaje u skladu sa zakonom kojim se uređuju podsticaji u poljoprivredi i ruralnom razvoju što bi konačno trebalo da utiče na smanjenje rizika finansiranja i posledično troškova finansiranja primarne poljoprivredne proizvodnje u periodu od setve do žetve.

Čl. 10, 11. i 12. propisani su način upisa ugovora o finansiranju u Registar ugovora o finansiranju poljoprivredne proizvodnje (u daljem tekstu: Registar ugovora), podaci iz ugovora o finansiranju koji se upisuju u Registar ugovora, lica koja mogu da vrše upis i izmenu podataka, odnosno zabeležbu nastanka i li prestanka zakonskog založnog prava u Registar ugovora. Dato je i ovlašćenje ministru nadležnom za poslove poljoprivrede da propiše dokumenta koji se prilažu uz prijavu za registraciju podataka u Registar ugovora. Takođe je propisano da ministar može propisati i druge podatke, kao i dokumenta koje sadrži Registar ugovora.

Članom 13. uređena je situacija kada dođe do ustupanja potraživanja iz ugovora o finansiranju i propisano da tada ustupilac i/ili prijemnik vrši izmenu podataka o poveriocu iz člana 4. stav 1. tačka 2) ovog zakona.

Članom 14. propisano je da potraživanje po ugovoru o finansiranju založni poverilac može da obezbedi sticanjem zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima u skladu sa ovim zakonom. S tim u vezi treba reći da je ovim zakonom predviđeno da zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima nastaje momentom upisa u Registar zaloge što je suprotno Zakonu o založnom pravu na pokretnim stvarima upisanim u registar kojim je propisano da zaloga na budućoj stvari nastaje momentom sticanja svojine nad istom.

Čl. 15, 16. i 17. propisani su forma i sadržina ugovora o zalozi na budućim poljoprivrednim proizvodima (u daljem tekstu: ugovor o zalozi), kao i kojim se podacima u tom ugovoru određuju buduću poljoprivredni proizvodi.

Članom 18. propisana je obaveza zalagodavca po ugovoru o zalozi da izvrši ugovorne obaveze i da omogući kontrolu izvršenja ugovorenih obaveza, odnosno traži se da on postupa kao dobar privrednik ili kao dobar domaćin. Takođe je propisano da je zalagodavac koji ne postupi na propisan način dužan da nadoknadi založnom poveriocu nastalu štetu i izmaklu korist po tom osnovu.

Članom 19. uređen je način upisa zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima u Registar založnog prava na pokretnim stvarima i pravima (u daljem tekstu: Registar zaloge). Propisano je da upis zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima u Registar zaloge može da izvrši založni poverilac i/ili zalagodavac, ali da ako prijavu za upis zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima podnese založni poverilac koji je dužan da podnese pisanu saglasnost zalagodavca da pristaje da poverilac upiše založno pravo na budućim poljoprivrednim proizvodima u Registar zaloge. Ako je zalagodavac fizičko lice, saglasnost za upis u Registar zaloge overava se od organa nadležnog za overu potpisa. Takođe je propisano da saglasnost koja je potrebna za upis može biti sačinjena kao poseban akt ili kao sastavni deo ugovora o zalozi. Ako je zalagodavac fizičko lice, a ugovor o zalozi sadrži saglasnost za upis u Registar zaloge i ugovor je overen od organa nadležnog za overu potpisa, tada za upis u Registar zaloge nije potrebna posebna saglasnost tog zalagodavca.

Uvođenje zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima je pravna fikcija koja je uslovljena specifičnostima koje je karakterišu, a usled kojih je potrebno da zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima počne da proizvodi pravna dejstva i pre sticanja prava svojine na budućim poljoprivrednim proizvodima od strane zalagodavca kako je predviđeno opštim pravilima o zasnivanju zaloge na budućim pokretnim stvarima.

Članom 20. precizirano je da izmena registrovanog podataka, uključujući promenu založnog poverioca ili zalagodavca, se ne smatra novim upisom u Registar zaloge i da ne utiče na red prvenstva zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima, osim ako se izmena ne odnosi na podatke o založenim budućim poljoprivrednim proizvodima iz člana 17. stav 1. ovog zakona ili na promenu obaveza po ugovoru o finansiranju i to na povećanje robne obaveze, odnosno povećanje glavnice duga ili kamatne stope kod novčane obaveze.

Član 21. uređuje pitanje zalaganja budućih poljoprivrednih proizvoda na mestu proizvodnje koje nije u svojini zalagodavca, odnosno koje zalagodavac koristi po nekom drugom osnovu. Konkretno, saglasnost vlasnika mesta proizvodnje budućih poljoprivrednih proizvoda nije potrebna za nastanak zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima. Takođe je predviđeno da založni poverilac stiče pravo ograničenog trajanja zaloge ako osnov mesta proizvodnje prestane da postoji pre ugovorene žetve, odnosno berbe i to od dana prestanka osnova za korišćenje. Predloženim zakonskim rešenjem doći će do proširenja obima upotrebe zaloge i ono će omogućiti korišćenje zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima i korisnicima (a ne samo vlasnicima) konkretnih poljoprivrednih parcela, naročito uzimajući u obzir da se značajan procenat poljoprivrednog zemljišta u Republici Srbiji obrađuje po osnovu ugovora o zakupu ili sličnog pravnog osnova pa bi zahtevanje dobijanja saglasnosti vlasnika konkretne poljoprivredne parcele (npr. poljoprivredna zemljišta u svojini Republike Srbije) praktično onemogućila primenu ovog sredstva obezbeđenja u odnosu na finansiranje primarne poljoprivredne proizvodnje na takvim poljoprivrednim zemljištima. Međutim, uzimajući u obzir interese vlasnika konkretnih poljoprivrednih parcela, u slučaju da osnov prava korišćenja (npr. zakup) mesta proizvodnje budućih poljoprivrednih proizvoda prestane da postoji, zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima će nastaviti da postoji do kraja kalendarske godine u kojoj se vrši žetva odnosno berba po ugovoru o finansiranju. Ovakvo zakonsko rešenje trebalo bi da uravnoteži interese vlasnika mesta proizvodnje budućih poljoprivrednih proizvoda, korisnika/zakupaca i konačno, poverilaca iz ugovora o finansiranju.

Članom 22. uređeno je da založni poverilac ima pravo ograničenog trajanja zaloge ako je mesto proizvodnje pre ili posle sticanja zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima vlasnik opteretio hipotekom, a pre ugovorene žetve

odnosno berbe počne postupak namirenja hipotekarnog poverioca u kome je drugo lice steklo pravo svojine na mestu proizvodnje. Takođe je propisano da pravo ograničenog trajanja zaloge založni poverilac u tom slučaju stiče od dana početka postupka namirenja hipotekarnog poverioca.

S obzirom da je zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima usled svoje praktične prirode, neodvojivo vezana za konkretnu nepokretnost, odnosno mesto proizvodnje budućih poljoprivrednih proizvoda, postavilo se pitanje odnosa hipoteke i ove vrste zaloge, naročito u situaciji u kojoj bi došlo do izvršenja hipoteke. Predloženim zakonskim rešenjem, a naročito uvođenjem koncepta „prava ograničenog trajanja zaloge”, težilo se ravnoteži između potencijalno sukobljenih interesa hipotekarnog poverioca, kupca nepokretnosti sa hipotekom u slučaju njene prinudne prodaje, kao i zalogoprimca zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima. Ravnoteža interesa ovih subjekata postignuta je propisivanjem da prava založnog poverioca i založnog dužnika u odnosu na založeni budući poljoprivredni proizvod po ugovoru o finansiranju ostaje do kraja kalendarske godine u kojoj je ugovorena žetva odnosno berba. Navedeno zakonsko rešenje je pravično i ekonomski opravdano, s obzirom da promeni vlasništva na mestu proizvodnje usled hipotekarne prodaje prethodi određeno investiranje založnog dužnika u poljoprivrednu proizvodnju na toj nepokretnosti, kao i sticanje prava založnog poverioca na budućim poljoprivrednim proizvodima. Iz tih razloga pravično je da ova lica zadrže stečena prava do kraja kalendarske godine u kojoj se založeni budući poljoprivredni proizvod žanje odnosno bere, a ne da se ova prava gube momentom prodaje mesta proizvodnje u postupku hipotekarne naplate potraživanja. Na ovaj način misli se i o interesu novog vlasnika mesta proizvodnje koji nije ograničen u korišćenju te nepokretnosti u neodređenom periodu, već samo u zakonom propisanom roku, odnosno do kraja kalendarske godine u kojoj se založeni budući poljoprivredni proizvod žanje odnosno bere. Takođe, težilo se da kratkoročno finansiranje, koje se obezbeđuje zalogom na budućim poljoprivrednim proizvodima, bude dostupno i proizvođačima čija se poljoprivredna proizvodnja obavlja na mestima proizvodnje budućih poljoprivrednih proizvoda koja su već opterećena hipotekom kao tradicionalnim ali ne toliko fleksibilnim sredstvom obezbeđenja.

Navedeno zakonsko rešenje ne utiče na stečena hipotekarna prava, s obzirom da se odredba ovog člana primenjuje samo na hipoteke koje su ustanovljene posle stupanja na snagu ovog zakona, što je propisano članom 34. ovog zakona.

Članom 23. uređene su obaveze vlasnika mesta proizvodnje kada osnov za korišćenje mesta proizvodnje prestane ili koji je u postupku namirenja iz hipoteke stekao pravo svojine na mestu proizvodnje tako što je propisano da je on dužan da trpi pravo ograničenog trajanja zaloge i pravo založnog poverioca da preuzme proizvodnju ili ustupi trećem licu pravo proizvodnje budućih poljoprivrednih proizvoda.

Predloženo zakonsko rešenje predstavlja snažno smanjivanje rizika za založne poverioce u čiju je korist zasnovana zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima, koje bi trebalo da značajno utiče i na smanjivanje dodatnih troškova u vezi sa finansiranjem primarne poljoprivredne proizvodnje u periodu od setve do žetve koje snose proizvođači.

Članom 24. određeno je da založni poverilac na osnovu ovog zakona ima pravo ograničenog trajanja zaloge i da on zbog toga, može, ali ne mora da izvrši zabeležbu nastanka tog prava u Registar zaloge. Zatim propisano je kako se vrši zabeležba prava ograničenog trajanja zaloge (samo na osnovu pisane izjave založnog poverioca o nastanku prava ograničenog trajanja zaloge, bez prilaganja posebnih dokaza o tome, s obzirom da u konkretnom slučaju poverilac ograničava trajanje sopstveno pravo usled nastupanja zakonskih uslova), kao i da ako je založni

poverilac fizičko lice, navedena izjava mora da se overi od organa nadležnog za overu potpisa.

Članom 25. uređeni su poseban slučaj, odnosno način brisanja i lica koja mogu da brišu zalogu na budućim poljoprivrednim proizvodima. Tako, propisano je da ako založni poverilac nije izvršio zabeležbu nastanka prava ograničenog trajanja zaloge u Registar zaloge, a prestankom tog prava ne izvrši brisanje zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima, na zahtev vlasnika mesta proizvodnje iz člana 21. stav 1. ili člana 22. stav 1. ovog zakona briše se zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima iz Registra zaloge. Takođe je propisano da se u tom slučaju zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima briše na osnovu dokumenta kojim se dokazuje: da je ugovor o zakupu mesta proizvodnje raskinut ili da je počeo postupak namirenja hipotekarnog poverioca. Brisanjem zabeležbe prava ograničenog trajanja zaloge ili istekom roka trajanja prava ograničenog trajanja zaloge, briše se po službenoj dužnosti zaloga na budućim poljoprivrednim proizvodima iz Registra zaloge.

Član 26. uređuje situaciju u kojoj na dan dospeća potraživanja koje je obezbeđeno zalogom na budućim poljoprivrednim proizvodima na mestu proizvodnje ne postoje budući poljoprivredni proizvodi i propisuje da založni poverilac na taj dan stiče zakonsko založno pravo prema zalogodavcu na svim poljoprivrednim proizvodima u svojini zalogodavca koje je zalogodavac proizveo na mestu proizvodnje, bez obzira na kulturu i sortu, u količini i vrednosti dovoljnoj za namirenje dospelog potraživanja založnog poverioca (u daljem tekstu: zakonsko založno pravo). Takođe je propisano da zakonsko založno pravo traje do namirenja potraživanja poverioca po ugovoru o finansiranju, osim u slučaju primene odredaba ovog zakona koje se odnose na pravo ograničenog trajanja zaloge, kada zakonsko založno pravo prestaje istekom prava ograničenog trajanja zaloge.

Propisivanjem zakonskog založnog prava značajno se povećava sigurnost poverioca u vezi sa ugovorom o finansiranju. Naime, za poverioca navedeni ugovor predstavlja rizičan pravni posao jer kolateral po ovom ugovoru ne postoji u momentu njegovog zaključivanja i izvršenja ugovorenih obaveza poverioca, s obzirom da se zaloga po ovom ugovoru zasniva na budućim poljoprivrednim proizvodima. Potencijalna mogućnost da poverilac stekne zakonsko založno pravo, u slučaju na dan dospeća potraživanja na mestu proizvodnje ne postoje budući poljoprivredni proizvodi, smanjuje rizik ovog pravnog posla za poverioca, što će doprineti uvećanju realnih tržišnih efekata u finansiranju poljoprivredne proizvodnje u skladu sa ovim zakonom.

Članom 27. propisano je da založni poverilac koji na osnovu ovog zakona ima zakonsko založno pravo može, ali ne mora, da izvrši zabeležbu nastanka tog prava u Registar zaloge i Registar ugovora. Takva zabeležba vrši se na osnovu: pisane izjave založnog poverioca da na mestu proizvodnje ne postoje budući poljoprivredni proizvodi koji su bili predmet zaloge, a ako je založni poverilac fizičko lice izjava mora biti overena od organa nadležnog za overu potpisa ili dokaza o postojanju potraživanja po ugovoru o finansiranju. Takođe je propisano ko može da izvrši brisanje zabeležbe zakonskog založnog prava. Određeno je da ako prestankom zakonskog založnog prava založni poverilac ne izbriše zabeležbu nastanka tog prava iz Registra zaloge i Registra ugovora, na zahtev zalogodavaca ili vlasnika mesta proizvodnje iz člana 21. stav 1. ili iz člana 22. stav 1. ovog zakona briše se ta zabeležba. Nadalje, propisano je na koji način zabeležbu nastanka zakonskog založnog prava vrši zalogodavac (na osnovu pisane saglasnosti založnog poverioca, koju založni poverilac daje bez odlaganja, a najkasnije u roku od 8 dana od podnošenja zahteva zalogodavca), kao i vlasnik mesta proizvodnje iz člana 21. stav 1. ili iz člana 22. stav 1. ovog zakona (na osnovu dokumenta iz člana 25. stav 2. ovog zakona). Propisano je i da ako je založni poverilac fizičko lice, pisana saglasnosti

koju on daje za brisanje zabeležbe zakonkog založnog prava mora da se overi od organa nadležnog za overu potpisa.

Članom 28. uređeno je da od dana zabeležbe nastanka zakonskog založnog prava u Registar zaloge, založni poverilac stiče pravo prvenstva naplate potraživanja iz vrednosti stvari iz člana 26. stav 1. ovog zakona u odnosu na pravo naplate potraživanja drugog poverioca na istim stvarima koji založno pravo nije upisao u Registar zaloge, nezavisno od toga kada je to založno pravo nastalo ili koji je založno pravo upisao u Registar zaloge posle zabeležbe nastanka zakonskog založnog prava.

Članom 29. propisano je kada založni poverilac može da pristupi vansudskoj prodaji i određeno je da je prvi uslov da vansudska prodaja bude predviđena ugovorom o zalozi, zatim da je potrebno da potraživanje nije namireno o dospelosti, kao i da je upisao početak namirenja potraživanja putem vansudske javne prodaje u Registar zaloge. Takođe, propisano je da založni poverilac može da počne vansudsku javnu prodaju po isteku jednog dana od dana upisa početka namirenja u Registar zaloge, da se upis početka namirenja vrši na osnovu prijave založnog poverioca, kao i da ako dan vansudske prodaje budućih poljoprivrednih proizvoda pada u dan kada je zakonom određeno da se ne radi, založni poverilac može da pristupi vansudskoj prodaji i na taj dan.

Član 30. propisuje rokove i posebna pravila u postupku vansudskog namirenja zaloge nad budućim poljoprivrednim proizvodima. Uređeno je pravo zalogodavca da može da osporava pravo založnog poverioca da se namiri putem vansudske prodaje, ako u roku od osam dana od dana upisa početka namirenja u Registar zaloge podnese tužbu sudu i priloži dokaze da potraživanje založnog poverioca ne postoji, da nije dospelo ili da je dug isplaćen. Takođe je propisano da podnošenje tužbe ne sprečava postupak namirenja vansudskom prodajom, izuzev ako zalogodavac podnese javnu ili privatnu ispravu overenu na zakonom propisan način kojom dokazuje da potraživanje založnog poverioca ne postoji, da nije dospelo ili da je dug isplaćen.

Član 31. propisuje da ako u postupku vansudske javne prodaje zalogodavac pretrpi štetu zbog toga što je sproveden postupak prodaje za naplatu potraživanja koje ne postoji ili nije dospelo, ili je dug isplaćen, ili je učinjen propust u postupku prodaje, ili iz bilo kog drugog razloga, zalogodavac može svoje pravo na naknadu štete da ostvari podnošenjem tužbe sudu protiv založnog poverioca i/ili drugog lica koje je odgovorno za nastanak štete.

Članom 32. propisano je da se u postupku namirenja potraživanja založnog poverioca vansudskom javnom prodajom, odredbe zakona kojim se uređuje založno pravo na pokretnim stvarima upisanim u registar u delu opštih pravila za vansudsku prodaju predmeta založnog prava primenjuju i na zalogodavca koji je fizičko lice koje ugovor o zalozi zaključuje izvan okvira privredne delatnosti.

Član 33. uređuje postupak pružanja pomoći organa unutrašnjih poslova u postupku vansudskog namirenja.

Čl. 34. i 35. propisane su prelazne i završne odredbe, tako što je određeno da se odredbe člana 22. ovog zakona, primenjuju na hipoteke koje su ustanovljene posle stupanja na snagu ovog zakona, kao i da ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a da se primenjuje od 1. marta 2015. godine.

IV. FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti sredstva u budžetu Republike Srbije.

Nakon usvajanja ovog zakona, Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine Republike Srbije i Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) će u saradnji sa Organizacijom za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija (FAO UN) započeti projekat podrške njegove implementacije u Republici Srbiji. Projekat podrške implementaciji će biti finansiran već obezbeđenim finansijskim sredstvima Evropske banke za obnovu i razvoj u ovu namenu i podrazumevaće podršku u više oblasti implementacije.

Izrada efikasnog i savremenog Registra poljoprivrednih ugovora o finansiranju kao preduslova za implementaciju ovog zakona će biti finansirana sredstvima EBRD u iznosu do 100.000 evra koliko iznosi i procenjeni trošak osnivanja pomenutog registra od strane Agencije za privredne registre Republike Srbije.

Kao bitan segment uspešne implementacije ovog zakona prepoznata je i potreba adekvatne obuke budućih korisnika zakona pa će sredstvima EBRD biti omogućena obuka za zaposlene u relevantnim državnim organima (Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Ministarstvo finansija, Ministarstvo privrede, Narodna banka Srbije...), za zaposlene u privatnom finansijskom sektoru (banke, osiguravajuće kuće...), za predstavnike prehrambene industrije i trgovinskih preduzeća kao i za primarne poljoprivredne proizvođače.

Takođe, promovisanje korišćenja novog finansijskog instrumenta na tržištu i to, pre svega, među krajnjim korisnicima – primarnim poljoprivrednim proizvođačima - će biti od suštinskog značaja za uspešnu implementaciju ovog zakona. Iz tog razloga se za ovu svrhu predviđaju posebna sredstva u pomenutom Projektu podrške implementaciji Zakona finansiranim od strane EBRD.

Sastavni deo buduće EBRD/FAO podrške implementaciji ovog zakona je i analiza postojećih zakonskih rešenja kao i pomoć, ukoliko je potrebna, u izradi relevantnih pratećih zakonskih akata kao i predlozi za njegove potencijalne buduće izmene i dopune.

Nakon usvajanja ovog zakona, Evropska banka za obnovu i razvoj će konkretizovati razgovore sa poslovnim bankama sa teritorije Republike Srbije koje izražavaju interes za učešćem u ovom modelu finansiranja u cilju kreiranja posebnih kreditnih linija za investiranje u poljoprivrednu proizvodnju po osnovu Zakona o predžetvenom finansiranju.

Kao krajnji rezultat implementacije ovog zakona, sa jedne, i posebnih kreditnih linija između domaćih banaka i EBRD sa druge strane, kao i povećane konkurencije na domaćem poljoprivrednom finansijskom tržištu, očekuje se stabilniji i povoljniji finansijski ambijent za kreditiranje poljoprivredne proizvodnje u zemlji.

V. ANALIZA EFEKATA

1. Određenje problema koji zakon treba da reši?

Strategijom razvoja poljoprivrede Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 78/05 - u daljem tekstu: Strategija) su između ostalog identifikovani problemi i postavljeni ciljevi koji se tiču finansiranja proizvodnje kao integralnog dela ciklusa poljoprivredne delatnosti. Strategija je tada za immanentne probleme u vezi sa finansiranjem poljoprivredne proizvodnje označila: (1) nedostatak kratkoročnog finansiranja koji bi

pokrio potrebe finansiranja proizvodnje u periodu od setve do žetve; (II) nedostatak srednjoročnog finansiranja osnovnih sredstva, sa trajanjem od više godina, a koja se ne mogu finansirati iz jednog proizvodnog ciklusa; (III) nedostatak dugoročnih kredita za kupovinu zemljišta.

Trenutno, tržišni model koji je postojao u vreme donošenja Strategije, a koji je svojevremeno opisivao kao neodrživ i izuzetno skup za proizvođača, ali i za Republiku Srbiju i dalje postoji u nešto izmenjenom obliku.

Konkretno, u Republici Srbiji i dalje postoji problem u pogledu dostupnosti kreditnih sredstava za potrebe finansiranja primarne poljoprivredne proizvodnje, koji je većim uplivom bankarskog sektora u određenoj meri ublažen.

Naime, modelima srednjoročnog i dugoročnog finansiranja omogućena je kupovina osnovnih sredstava odnosno zemljišta od strane skoro svih učesnika u lancu proizvodnje. Ipak, činjenica je da su takvi modeli dostupniji prerađivačima i organizatorima proizvodnje, nego što je to slučaj sa proizvođačima, usled većeg kreditnog potencijala odnosno vrednosti imovine koja se koristi kao sredstvo obezbeđenja.

U kontekstu modela kojim se obezbeđuje finansiranje primarne poljoprivredne proizvodnje u periodu do žetve odnosno berbe, situacija se čini nepromenjenom. S obzirom da je iznos sredstava koji se plasira nesrazmerno mali da bi se obezbedio hipotekom ili zalogom nad osnovnim sredstvima, kao i da se zaloga na budućem rodu smatra rizičnim sredstvom obezbeđenja, banke uglavnom nisu u mogućnosti da finansiraju ovakvu proizvodnju. Sa druge strane prerađivači i obezbeđivači sirovina, koji imaju pristup kreditnim linijama, kao sledeća karika u lancu poljoprivredne proizvodnje imaju interes da finansiraju takvu proizvodnju. Takvi aranžmani su neretko, neinstitucionalizovani, opterećeni pravnom nesigurnošću za sve strane u procesu a po pravilu su i nepovoljni po proizvođača zbog viših kamatnih stopa koje se određuju za ovu vrstu plasmana, na koji način se finansijeri poljoprivredne proizvodnje štite od uvećanog rizika finansiranja.

U cilju povećanja sigurnosti finansiranja poljoprivredne proizvodnje ovaj zakon posebno reguliše zalogu na budućim poljoprivrednim proizvodima, kao instrument obezbeđenja potraživanja poverioca po poljoprivrednom ugovoru o finansiranju. To je založno pravo uspostavljeno na osnovu ugovora o finansiranju, koje se stiče na poljoprivrednim proizvodima proizvedenim u budućnosti, bez predaje tih stvari u državinu nakon njihove proizvodnje, i to posle upisa prava zaloge u Registar zaloge, u skladu sa zakonom kojim se uređuje založno pravo na pokretnim stvarima upisanim u registar.

U vezi s tim treba napomenuti da u pravnom sistemu Republike Srbije postoji mogućnost zasnivanja zaloge na budućim stvarima i pravima, što je propisano zakonom kojim se uređuje založno pravo na pokretnim stvarima upisanim u registar. Međutim, zaloga na budućim stvarima i pravima uređena je veoma usko, što čini ovu materiju nedovoljno normativno regulisanom, a to je i glavni razlog izostanka šire primenjene ove vrste zaloge u praksi. Ovim zakonom se precizira zaloga na budućim stvarima kada se založno pravo stiče na poljoprivrednim proizvodima, čime se povećava sigurnost založnih poverioca kod finansiranja poljoprivredne proizvodnje, a time i njegova zainteresovanost da u ovoj proizvodnji učestvuju kao finansijeri. Isto je veoma značajno i za poljoprivrednog proizvođača, koji je često u situaciji da nije u posedu stvari koje bi finansijeri prihvatili kao validno sredstvo obezbeđenja, zbog čega nije u mogućnosti da dođe do likvidnih sredstava za finansiranje svoje proizvodnje do žetve odnosno berbe. U skladu sa rešenjima koje propisuje ovaj zakon poljoprivredni proizvođač sada može da založi upravo buduće stvari koje proizvodi, što ga čini kreditno sposobnijim, odnosno omogućava mu da lakše dođe

do finansijskih sredstava pod povoljnijim uslovima, odnosno po nižim kreditnim kamatnim stopama nego što je to do sada bio slučaj.

Ova vrsta zaloge ne isključuje mogućnost ugovaranja drugih instrumenata obezbeđenja, a daje i druge mogućnosti u tržišnom smislu, što zavisi od dogovora ugovornih strana, kao što je moguće skladištenje u javnom skladištu budućih poljoprivrednih proizvoda nakon žetve odnosno berbe, u skladu sa zakonom kojim se uređuju javna skladišta na poljoprivrednim proizvodima. U ovom slučaju javno skladište izdaje vlasniku robni zapis za deponovani poljoprivredni proizvod, čijim bi prenosom poverilac stekao realnu zalogu na robu, a poljoprivrednik mogućnost da sačeka sa prodajom poljoprivrednih proizvoda do dostizanja njihove očekivane tržišne cene, što čini efekte proizvodnje znatno isplativijim.

2. Ciljevi koji se donošenjem zakona postižu?

Primarna poljoprivredna proizvodnja zavisna je od stalne finansijske podrške usled potrebe da se sredstva ulože u proizvodnju odjednom i to u velikom obimu u skladu sa prirodom proizvodnje, relativno dugim periodom zadržavanja angažovanih sredstava, odnosno niskim obrtom uloženi sredstava, te relativno niskim profitom koji ostvaruje primarna poljoprivredna proizvodnja, a koji onemogućava stvaranje sopstvene akumulacije, odnosno sopstvenih izvora finansiranja.

Trenutno stanje na tržištu je takvo, da ne postoje lako dostupna kratkoročna kreditna sredstva za finansiranje primarne poljoprivredne proizvodnje. Kao što je pomenuto, na ovaj problem ukazano je još 2005. godine kada je Republika Srbija donela Nacionalnu strategiju poljoprivrednog razvoja, a kojom se Republika Srbija opredelila za pristup da obezbeđenje kredita jeste u funkciji tržišta, odnosno da Republika Srbija ne bi trebalo da igra direktnu ulogu u obezbeđivanju kredita, bilo subvencionisanih ili preko drugih mera, već da se rešenje ovog problema nalazi u izgradnji tržišta kredita dostupnog svim učesnicima u lancu primarne poljoprivredne proizvodnje.

S obzirom na deklarisanu opredeljenje Republike Srbije, ovaj zakon ima za cilj da doprinese i potpomogne zainteresovanost ključnih interesnih grupa za uključivanje u sistem kratkoročnog finansiranja primarne poljoprivredne proizvodnje, kroz unapređenje postojećeg zakonodavnog okvira kojim se reguliše postojeći tržišni model finansiranja poljoprivrede.

3. Druga mogućnost za rešavanje problema?

Prilikom sagledavanja drugih mogućih rešenja, a imajući u vidu trenutno tržišno stanje, uz korišćenje pozitivnih iskustava i uporedno-pravne prakse, ocenjeno je da je optimalno rešenje donošenje ovog akta.

Kao što je pomenuto, ovim zakonom uređuje se i unapređuje se tržišni model kratkoročnog finansiranja kojim se obezbeđuje finansiranje primarne poljoprivredne proizvodnje u periodu do žetve i berbe. Zakonodavni okvir kojim se uređuje pomenuti model finansiranja, sadržan je u nekoliko različitih krovni propisa, pri čemu postojeća rešenja usled njihove opštosti ne uvažavaju samu potrebu i specifičnosti finansiranja primarne poljoprivredne proizvodnje.

Sa tim u vezi, predlogom zakona uređuje se (I) materija koja je pretežno zakonski regulisana, odnosno uređuju se (II) pitanja svojstvena pre svega finansiranju primarne poljoprivredne proizvodnje. U tom kontekstu, donošenje propisa koji je u određenoj meri specifičan u odnosu na opšta pravila primenjiva na finansiranje i prateća sredstva obezbeđenja, predstavlja optimalno rešenje.

4. Zašto je donošenje zakona najbolje za rešavanje problema?

S obzirom da se ovim zakonom uređuje materija koja je pretežno uređena zakonskim aktima, nije bilo nomotehničke mogućnosti za rešavanje problema kroz intervenciju na nivou podzakonskih akata.

5. Na koga će i kako će uticati predložena rešenja?

Predložena rešenja imaće direktan ili indirektan uticaj na sledeće učesnike:

1) poljoprivredne proizvođače koji će u značajno većoj meri moći da koriste buduće poljoprivredne proizvode kao sredstvo obezbeđenja za kratkoročno kreditiranje primarne poljoprivredne proizvodnje. Krajnji efekat je povećanje kreditnog potencijala poljoprivrednih proizvođača (kao prve i osnovne karike u proizvodnom lancu) odnosno povećanje obima proizvodnje primarnih poljoprivrednih proizvoda uz smanjivanje troškova finansiranja ove proizvodnje;

2) organizatore poljoprivredne proizvodnje i privredna društva angažovana u procesu obavljanja primarne poljoprivredne proizvodnje s obzirom da se uvodi novo sredstvo obezbeđenja koje na institucionalan način može da zaštiti njihove interese kao finansijera poljoprivredne proizvodnje i angažovanja kooperanata-primarnih poljoprivrednih proizvođača. Dodatno, njihova obezbeđenja potraživanja prema primarnim poljoprivrednim proizvođačima – kooperantima mogu da posluže kao novi i vredan predmet obezbeđenja za dobijanje kredita od strane bankarskog sektora;

3) bankarski sektor, koji će dobiti mogućnost plasiranja kredita uz smanjeni rizik i uz korišćenje fleksibilnog sredstva obezbeđenja – zaloge na budućim poljoprivrednim proizvodima;

4) potrošače, s obzirom da povećani obim proizvodnje primarnih poljoprivrednih proizvoda utiče i na planiranu poljoprivrednu proizvodnju u Republici Srbiji, čime se obezbeđuje prehrambena sigurnost, stabilizuje ponuda i cene na tržištu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, te stimuliše tržišna konkurencija u pogledu prometa poljoprivrednih proizvoda;

5) izvoznike, obzirom da plasman na inostrana tržišta između ostalog zavisi i od obima proizvodnje primarnih poljoprivrednih proizvoda u Republici Srbiji.

6. Troškovi koje će primena zakona izazvati kod građana i privrede, posebno malih i srednjih preduzeća?

Uspostavljanje sistema predviđenog ovim zakonom, potrebno je osnovati Registar poljoprivrednih ugovora o finansiranju pri Agenciji za privredne registre Republike Srbije. Osim troškova registracije ugovora o finansiranju, donošenje ovog akta neće prouzrokovati dodatne troškove ni građanima, ni privredi, ni poljoprivrednim proizvođačima. Naime, rešenja sadržana u ovom zakonu realizovaće se kroz postojeće zakonodavne mehanizme.

7. Da li su pozitivne posledice donošenja zakona takve da opravdavaju troškove koje će on stvoriti?

Pozitivne posledice donošenja zakona ogledaju se u stvaranju sigurnijeg i efikasnijeg zakonodavno tržišnog okvira koji će omogućiti priliv potrebnih finansijskih sredstava namenjenih za finansiranje primarne poljoprivredne proizvodnje, što će posredno uticati na smanjivanje potrebe za angažovanjem novčanih sredstava iz budžeta za ovu namenu. Očekivani pozitivni efekti ovog zakona u potpunosti opravdavaju eventualne troškove koje donošenje zakona može da stvori.

8. Da li se zakonom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija?

Ovim zakonom (I) indirektno se stimuliše alokacija finansijskih sredstava u sektor primarne poljoprivredne proizvodnje, čime se stvara mogućnost za

upošljavanje dodatnih poljoprivrednih kapaciteta, odnosno (II) direktno utiče na povećanje kreditnog potencijala poljoprivrednih proizvođača, čime se stvara izuzetno povoljan ambijent za stvaranje novih privrednih subjekata, a posledično i veća konkurentnost na tržištu.

9. Da li su sve zainteresovane strane imale priliku da se izjasne o zakonu?

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je u dva navrata sprovelo raspravu o ovom zakonu. Prva rasprava održana je u februaru 2012. godine, dok je druga rasprava održana u februaru 2013. godine. U međuvremenu održane su i konsultacije sa predstavnicima poljoprivrednih proizvođača, banaka, društava za osiguranje i međunarodnim organizacijama, pre svega FAO i EBRD. U raspravama su učestvovali predstavnici referentnih institucija i organizacija, poslovnih udruženja, privrednih subjekata, poljoprivredni proizvođači, stručna javnost, međunarodne organizacije i sva druga zainteresovana lica.

Na održanim raspravama izneta su pozitivna mišljenja o rešenjima iz Nacrta zakona, kao i mnogobrojne sugestije i komentari. Radna grupa razmotrila je sve sugestije i komentare na tekst Nacrt zakona, sagledala mogućnost njihovog integrisanja u cilju unapređenja rešenja i veliki deo pomenutih ugradila u tekst Nacrta zakona, čime su predviđena zakonska rešenja znatno poboljšana.

10. Koje će se mere tokom primene zakona preduzeti da bi se ostvarilo ono što se donošenjem zakona namerava?

U cilju sprovođenja ovog zakona potrebno je doneti sledeći podzakonski akt:

1) Pravilnik o dokumentima koja se prilažu uz prijavu za registraciju podataka u Registar ugovora o finansiranju poljoprivredne proizvodnje - na osnovu člana 11. stav 2. ovog zakona.

Takođe, ministar poljoprivrede i zaštite životne sredine može propisati:

2) Pravilnik o drugim podacima, kao i dokumentima koje sadrži Registar ugovora o finansiranju i obezbeđenju finansiranja poljoprivredne proizvodnje - na osnovu člana 11. stav 3. ovog zakona.